સમાજશાસ્ત્ર પરિચય – એફ.વાય.સી.સી., સી.ઈ ૧૦૧ (સેમ-૧)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેના ઉદ્ભવના સામાજિક પરિબળો જણાવો.
૨) એક સામાજિક વિજ્ઞાન તરીકે સમાજશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૩) સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપી તેનું અભ્યાસક્ષેત્ર વર્ણવો.
૪) સમાજશાસ્ત્રની વિભિન્ન શાખાઓનો પરિચય આપો.
૫) સમાજશાસ્ત્રનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
૬) માનવસમાજનો અર્થ આપી તેની ખાસિયતો સ્પષ્ટ કરો.
૭) સમુદાય એટલે શું ? તેના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૮) સામાજિક જૂથની વિભાવના સ્પષ્ટ કરી તેના લક્ષણો જણાવો.
૯) પ્રાથમિક જૂથનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૦) દૂરવર્તી જૂથ એટલે શું ? તેના મહત્વના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૧) વ્યક્તિમત્તાનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૨) સામાજિક દરજ્જાનો અર્થ આપી અર્થિત દરજ્જાના નિર્ણાયકો જણાવો.
૧૩) સામાજિક ભૂમિકાનો અર્થ આપી તેનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
૧૪) દરજ્જા અને ભૂમિકા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
૧૫) સામાજિક ધોરણોનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૬) સામાજિક ધોરણોનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
૧૭) સંસ્કૃતિનો અર્થ આપી તેની ખાસિયતો સ્પષ્ટ કરો.
૧૮) સામાજિક સ્તરીકરણનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૯) સામાજિક સ્તરીકરણના સ્વરૂપ તરીકે વર્ગ વ્યવસ્થાની સમજૂતી આપો.
૨૦) સામાજિક સ્તરીકરણના સ્વરૂપ તરીકે જ્ઞાતિ વ્યવસ્થાની સમજૂતી આપો.
૨૧) સામાજિક ગતિશીલતાનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) સમાજશાસ્ત્રીની વ્યાખ્યા આપો.
૨) સમાજશાસ્ત્ર સામાજિક વિજ્ઞાન કેવી રીતે છે ?
૩) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર મુખ્યત્વે શેનો અભ્યાસ કરે છે ?
૪) સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્ય એટલે શું ?
૫) સ્થાનિકવાદ એટલે શું ?
૬) સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્ય માટે તુલનાત્મક અભ્યાસોની આવશ્યકતા શા માટે છે ?
૭) સમાજશાસ્ત્રીય કલ્પનાશીલતા એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

૮) માનવસમાજનો અર્થ જણાવો.
૯) મેકાઈ વર્ગ અને પેજની સમાજની વ્યાખ્યા આપો.
૧૦) સમુદાયની વ્યાખ્યા આપો.
૧૧) સમુદાય ભાવના એટલે શું ?
૧૨) સામાજિક જૂથનો અર્થ આપો.
૧૩) નિકટવર્તી જૂથ એટલે શું ?
૧૪) સ્વયંજનિત સંબંધો એટલે શું ?
૧૫) દૂરવર્તી જૂથની વ્યાખ્યા આપો.
૧૬) દૂરવર્તી જૂથના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૧૭) વ્યક્તિમત્તા એટલે શું ?
૧૮) અનુકૂલનક્ષમતા એટલે શું ?
૧૯) સામાજિક દરજ્જાની વ્યાખ્યા આપો.
૨૦) અર્પિત દરજ્જો એટલે શું ?
૨૧) પ્રાપ્ત દરજ્જો કોને કહેવાય ?
૨૨) સામાજિક ભૂમિકાનો અર્થ આપો.
૨૩) ભૂમિકા સમાજ મનોવૈજ્ઞાનિક ઘટના શા માટે છે ?
૨૪) સામાજિક ધોરણોનો અર્થ આપો.
૨૫) સંસ્થાકરણ એટલે શું ?
૨૬) સામુદાયિક ધોરણોના બે લક્ષણો જણાવો.
૨૭) નૈતિક ધોરણો એટલે શું ?
૨૮) સંબંધિત ધોરણો કોને કહેવાય ?
૨૯) સંસ્કૃતિનો અર્થ આપો.
૩૦) સંસ્કૃતિનું અમૂર્તપણું એટલે શું ?
૩૧) સંસ્કૃતિનું પ્રસરણ કોને કહેવાય ?
૩૨) સામાજિક સ્તરરચના એટલે શું ?
૩૩) સામાજિક વર્ગની વ્યાખ્યા આપો.
૩૪) વર્ગ સભાનતા એટલે શું ?
૩૫) કોટિક્રમ એટલે શું ?
૩૬) જાતિ સ્તરીકરણ એટલે શું ?
૩૭) લિંગ સ્તરીકરણનો અર્થ આપો.
૩૮) સામાજિક ગતિશીલતાનો અર્થ આપો.
૩૯) ઊર્ધ્વગામી ગતિશીલતા કોને કહેવાય ?

Scanned by CamScanner

ભારતીય સમાજનું માળખું - એફ.વાય.સી.સી., સી.ઈ ૧૦૨ (સેમ-૧)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) 'ભારતીય સમાજ બહુમુખી સમાજ છે' - વિધાન સમજાવો.
૨) ગ્રામ સમુદાયનો અર્થ આપી તેની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
૩) નગર સમુદાયની વ્યાખ્યા આપી તેની ખાસિયતો સ્પષ્ટ કરો.
૪) અનુસૂચિત આદિજાતિની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણો જણાવો.
૫) જ્ઞાતિનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો.
૬) ગુજરાતમાં જ્ઞાતિ વિભાગોનું વર્તમાન આંતરિક માળખું સ્પષ્ટ કરો.
૭) જ્ઞાતિ અસમાનતાની સમસ્યા તરીકે અસ્પૃશ્યતાની સમસ્યા સ્પષ્ટ કરો.
૮) જ્ઞાતિ સંઘર્ષ એટલે શું ? જ્ઞાતિ સંઘર્ષના કારણો સ્પષ્ટ કરો.
૯) લગ્નનો અર્થ આપી તેના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૧૦) બહુપતિ લગ્નપ્રથા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
૧૧) બહુપત્ની લગ્નપ્રથાનો અર્થ આપી તેના મુખ્ય કારણો જણાવો.
૧૨) જીવનસાથી પસંદગીના ધોરણો જણાવી બર્હિલગ્નના નિયમો સ્પષ્ટ કરો.
૧૩) સ્ત્રી પુરુષના બદલાતા સંબંધોને આધારે લીવ-ઈન-રીલેશનશીપની સમજૂતી આપો.
૧૪) સામાજિક કાનૂનીકરણનો અર્થ આપી કાયદો પરિવર્તનના સાધન તરીકે સમજાવો.
૧૫) ૧૯૫૪ નો સ્પેશિયલ મેરેજ એક્ટ અને તેની મર્યાદાઓ સ્પષ્ટ કરો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) બહુત્વવાદ એટલે શું ?
૨) સહિષ્ણુતાનો અર્થ આપો.
૩) બિનસાંપ્રદાયિકતા એટલે શું ?
૪) નગરની વ્યાખ્યા આપો.
૫) દૂરવર્તી સામાજિક નિયંત્રણ એટલે શું ?
૬) સ્થાનિક પૃથકતા કોને કહેવાય ?
૭) અનુસૂચિત આદિજાતિનો અર્થ આપો.
૮) યુવા ગૃહના મુખ્ય કાર્યો જણાવો.
૯) જ્ઞાતિમાં ખંડ વિભાજન એટલે શું ?
૧૦) પ્રો. ગૌરાંગ જાનીનું જ્ઞાતિ અંગેનું મંતવ્ય જણાવો.
૧૧) જ્ઞાતિ પેટા સંસ્કૃતિ સંદર્ભે ડૉ. વિદ્યુત જોષીનું મતવ્ય જણાવો.

Scanned by CamScanner

૧૨) ગુજરાતમાં કઈ ઉચ્ચ જ્ઞાતિઓ છે અને તેમની વસ્તી કેટલી છે ?

૧૩) મંડલપંચની વ્યાપર્તક અસરો અભ્યાસમાં ડૉ. હરેશ ઝાલાનું જ્ઞાતિ અંગેનું મંતવ્ય જણાવો.

૧૪) ગુજરાતમાં થયેલા ચાર જ્ઞાતિ અભ્યાસો જણાવો.

૧૫) જજમાની વ્યવસ્થા એટલે શું ?

૧૬) અસ્પૃશ્યતાનો અર્થ આપો.

૧૭) વર્ચસ્વી જ્ઞાતિ એટલે શું ?

૧૮) લગ્નની વ્યાખ્યા આપો.

૧૯) ભ્રાતૃકીય બહુપતિ લગ્ન કોને કહેવાય ?

૨૦) જ્ઞાતિઅંતર્લગ્ન એટલે શું ?

૨૧) બર્હીલગ્ન નિષેધ કોને કહેવાય ?

૨૨) લીવ ઈન રીલેશનશીપ એટલે શું ?

૨૩) ગે-રીલેશનશીપ કોને કહેવાય ?

૨૪) સામાજિક કાનૂનીકરણનો અર્થ આપો.

૨૫) જનશિક્ષણ એટલે શું ?

૨૬) અનુકૂળ લોકમત કોને કહેવાય.

૨૭) સામાજિક કાયદાની કોઈ પણ બે મર્યાદા જણાવો.

૨૮) સ્પેશિયલ મેરેજ એક્ટમાં કઈ બાબતો આવરી લેવાઈ છે ?

૨૯) ન્યાયિક પૃથગ્વાસ એટલે શું ?

૩૦) પ્રોટેક્શન ઓફ સિવિલ રાઈટ્સ એક્ટની કોઈ પણ બે જોગવાઈઓ જણાવો.

Scanned by CamScanner

ભારતીય સમાજ એફ.વાય.ઇ.ઓ. ૧૦૫ (સેમ-૧)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) સમકાલીન ભારતીય સમાજનું બહુત્વવાદી સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૨) વિવિધતામાં એકતા ભારતીય સમાજની લાક્ષણિકતા છે - સમજાવો.
૩) વર્ણ એટલે શું ? વર્ણ વ્યવસ્થાનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૪) કુટુંબનો અર્થ આપી રહેઠાણના આધારે કુટુંબના સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૫) અંતર્લગ્ન અને બહિર્લગ્નના નિયમો સ્પષ્ટ કરો.
૬) સગપણ સંબંધોનો અર્થ આપી સગપણ સંબંધીઓ વચ્ચેના સંબંધો અંગેના નિયમો સ્પષ્ટ કરો.
૭) ગ્રામીણ સમુદાયનો અર્થ આપી તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૮) શહેરની વ્યાખ્યા આપી શહેરી જીવનની ખાસિયતો જણાવો.
૯) સ્ત્રીઓ પ્રત્યેનાં વલણો જણાવી સ્ત્રીઓ પરનાં નિયંત્રણના મુખ્ય ક્ષેત્રો જણાવો.
૧૦) સામાજિક પરિવર્તનના મુખ્ય પ્રવાહો જણાવો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) સહઅસ્તિત્વ ધરાવતી ઉત્ક્રાંતિમાં કઇ સામાજિક વ્યવસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે ?
૨) બહુત્વાદ એટલે શું ?
૩) હિંદુ શબ્દ અંગે દુબેનું મંતવ્ય જણાવો.
૪) પ્રજાતીય મૂળ અંગે બી.એસ. ગુહાના વિચારો જણાવો.
૫) ભારતમાં મુખ્ય ક્યા ધાર્મિક સમુદાયો છે ?
૬) પારસીઓ અંગેની કઇ બાબત વિશેષ જાણીતી છે ?
૭) રાષ્ટ્રવાદી ચળવળે કઇ પ્રેરણા આપી ?
૮) અર્પિત દરજ્જો એટલે શું ?
૯) હિંદુ સમાજમાં પ્રચલિત પુરુષાર્થો અને આશ્રમો જણાવો.
૧૦) પરંપરાગત હિંદુ સમાજમાં વર્ણનો ખ્યાલ આપો.
૧૧) વર્ણ એટલે શું ?
૧૨) ત્રિગુણ સિધ્ધાંત કોને કહેવાય ?
૧૩) જ્ઞાતિનો અર્થ આપો.
૧૪) જ્ઞાતિની મુખ્ય ખાસિયતો કઇ છે ?
૧૫) કુટુંબ સંસ્થાના લક્ષણો જણાવો.

Scanned by CamScanner

૧૬) માતૃવંશી કુટુંબની વ્યાખ્યા આપો.
૧૭) વિસ્તૃત કુટુંબ એટલે શું ?
૧૮) બહુપત્ની કુટુંબ કોને કહેવાય ?
૧૯) પરિહાસ સંબંધો એટલે શું ?
૨૦) કુટુંબના કોઇ પણ બે કાર્યો જણાવો.
૨૧) સહપલાયન લગ્ન એટલે શું ?
૨૨) વધૂશૂલ્ક કોને કહેવાય ?
૨૩) સ્ત્રીને ભરણપોષણનો અધિકાર ક્યા કાયદા દ્વારા મળે છે ?
૨૪) ગ્રામીણ સમુદાયની મુખ્ય ખાસિયતો જણાવો.
૨૫) જજમાની પ્રથા કોને કહેવાય ?
૨૬) 'તડ' કોને કહેવાય ?
૨૭) શહેરી વિસ્તારની વ્યાખ્યા આપો.

Scanned by CamScanner

સામાજિક માનવશાસ્ત્ર - એફ.વાય.સી.સી. સી.ઈ, ૩૦૩ (સેમ-૩)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) માનવશાસ્ત્રનો અર્થ લક્ષણો
૨) માનવશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેની વિવિધ શાખાઓનો પરિચય આપો.
૩) સામાજિક માનવશાસ્ત્ર એટલે શું તેના લક્ષણો.
૪) સામાજિક માનવશાસ્ત્રની અભ્યાસ પદ્ધતિઓ જણાવી ક્ષેત્ર કાર્ય પદ્ધતિ ચર્ચો.
૫) સામાજિક માનવશાસ્ત્રનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
૬) ભારતમાં સા.મા.શા ઉદ્દ્ભવના તબક્કા જણાવો.
૭) સા.મા.શા. અન્ય સા.વિ. સાથેનો સંબંધ
૮) સંસ્કૃતિનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો.
૯) સંસ્કૃતિ અંગેનો ઈવાન્સ પ્રિચાર્ડનો ખ્યાલ.
૧૦) સમજાવો : (૧) મેલિનોવ્સ્કીનો કાર્યાત્મક દષ્ટિબિંદુ (૨) ટાયલરનો સંસ્કૃતિનો ખ્યાલ (૩) રેડક્લિફ બ્રાઉનનો સંસ્કૃતિનો ખ્યાલ.
૧૧) વિવિધ સાંસ્કૃતિક પ્રક્રિયાઓ જણાવી સંસ્કૃતિ ગ્રહણ અને સાત્મીકરણ સમજાવો.
૧૨) સમજાવો : (૧) ઉત્ક્રાંતિ (૨) પરસંસ્કૃતિકરણ
૧૩) સંસ્કૃતિ અંગેનો બ્રોનિસ્લાવ-મેલિનોવસ્કીનો ખ્યાલ સમજાવો.
૧૪) આદિવાસીઓ અર્થવ્યવસ્થાનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો ટૂંકમાં ચર્ચો.
૧૫) આદિવાસીઓનું સાંસ્કૃતિક સ્તરના પાયા પરનું વર્ગીકરણ સમજાવો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) ભારતમાં માનવશાસ્ત્રનો ઉદ્દ્ભવ ક્યારે થયો.
૨) એન્થ્રોપોલીજીકલ સોસાયટીની સ્થાપના ક્યાં થઇ, ક્યારે થઇ અને કોણે કરી ?
૩) મહત્વના માનવશાસ્ત્રીય સામયિકોના નામ આપો.
૪) માનવશાસ્ત્રની કોબરની વ્યાખ્યા.
૫) માનવશાસ્ત્રની મુખ્ય શાખાઓ.
૬) સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્રનો અર્થ આપો (શારીરિક માનવશાસ્ત્ર શેનો અભ્યાસ કરે છે)
૭) ક્ષેત્ર નિરીક્ષણ એટલે શું ?
૮) ઐતિહાસિક પદ્ધતિ એટલે શું ?
૯) તુલનાત્મક પદ્ધતિનો અર્થ આપો.
૧૦) એશિયેટિક સોસાયટી ઓફ બંગાળની સ્થાપના કોણે કરી.

Scanned by CamScanner

૧૧) રિવર્સે ક્યા દૃષ્ટિબિંદુથી આદિવાસીઓનો અભ્યાસ કર્યો.
૧૨) ભારતમાં જ્ઞાતિવ્યવસ્થાનો જાતીય આધાર પુસ્તક કોનું છે ?
૧૩) ભારતનાં ગામડા પુસ્તક કોનું છે ?
૧૪) વિલેજ ઈન્ડિયા પુસ્તક કોનું છે ?
૧૫) મેલિનોવસ્કીએ સંસ્કૃતિનો ખ્યાલ ક્યા દૃષ્ટિબિંદુથી આપ્યો છે.
૧૬) પ્રિમિટિવ કલ્ચર પુસ્તક કોનું છે ?
૧૭) રેડક્લિફ બ્રાઉને ક્યા દૃષ્ટિબિંદુથી સંસ્કૃતિનો ખ્યાલ રજૂ કર્યો છે.
૧૮) સંસ્કૃતિગ્રહણ એટલે શું ?
૧૯) પરસંસ્કૃતિકરણ નો અર્થ.
૨૦) સાભીકરણનો અર્થ.
૨૧) સામાજિક વિનિમય એટલે શું ?
૨૨) આદિવાસીઓનું ભૌગોલિક પાયા પરનું વર્ગીકરણ જણાવો.
૨૩) મંગોલ જાતિના આદિવાસીઓ કેવો હોય છે ?
૨૪) ઈન્ડો યુરોપિયન ભાષાકુળમાં કઈ ભાષાઓનો સમાવેશ થાય છે ?
૨૫) ડૉ.વેરિયર એલ્વિને કરેલું આદિવાસીઓનું વર્ગીકરણ જણાવો.
૨૬) આદિવાસીઓનાં સાંસ્કૃતિક સ્તરના પાયા પરના મુખ્ય વર્ગીકરણો જણાવો.
૨૭) અતિ આદીમ આદિવાસી કોને કહે છે ?

Scanned by CamScanner

ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર - એફ.વાય.સી.સી. સી.ઈ, ૩૦૮ (સેમ-૩)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) ગ્રામીણ સમાજશાસ્તનો અર્થ આપી તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૨) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપી તેનું અભ્યાસક્ષેત્ર (કાર્યક્ષેત્ર, વિષયવસ્તુ) સ્પષ્ટ કરો.
૩) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેનું મહત્વ જણાવો.
૪) જ્ઞાતિનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો.
૫) કુટુંબનો અર્થ આપી ગ્રામીણ કુટુંબની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
૬) ગ્રામીણ કુટુંબો બદલાઇ રહ્યા છે, વિધાન સમજાવો - અથવા ગ્રામીણ કુટુંબમાં આવેલું પરિવર્તન સ્પષ્ટ કરો.
૭) ગ્રામીણ સમાજમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો સ્પષ્ટ કરો.
૮) પંચાયતીરાજનો અર્થ આપી તેના હેતુઓ (ઉદેશો) સ્પષ્ટ કરો.
૯) પંચાયતી રાજનું ત્રિસ્તરીય માળખું વર્ણવો.
૧૦) ઔપચારિક સંગઠન એટલે શું ? તેના લક્ષણો જણાવો.
૧૧) અનૌપચારિક સંગઠનનો અર્થ આપી તેની ખાસિયતો વર્ણવો.
૧૨) સમજાવો : ૧. ગ્રામીણ ઔપચારિક સંગઠનો ૨. ગ્રામીણ અનૌપચારિક સંગઠનો
૧૩) સહકારી મંડળીની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણો જણાવો.
૧૪) ગ્રામીણ પરિવર્તનનો અર્થ આપી ગ્રામ સમુદાયમાં પરિવર્તન લાવતા પરિબળોની ચર્ચા કરો.
૧૫) ભારતીય ગામડું બદલાઇ રહ્યુ છે આ વિધાન સમજાવો.
૧૬) ગ્રામીણ વિકાસની વિવિધ યોજનાઓનો પરિચય આપો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપો ?
૨) ગ્રામીણ અશાંતિ એટલે શું ?
૩) સામાજિક કોટિક્રમ એટલે શું ?
૪) જજમાની પ્રથા એટલે શું ?
૫) પ્રભાવી જ્ઞાતિ એટલે શું ?
૬) કુટુંબવાદ એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

૭) પંચાયતી રાજનો અર્થ આપો.
૮) ગ્રામ પંચાયતના રચનાતંત્રીય અંગો જણાવો.
૯) તાલુકા પંચાયતના મુખ્ય કાર્યો જણાવો.
૧૦) સામૂહિક વિકાસ અંતર્ગત ગ્રામ પંચાયત ક્યા કાર્યો કરે છે.
૧૧) જીલ્લા પંયાયતની મુખ્ય સમિતિઓ જણાવો.
૧૨) ઔપચારિક સંગઠન એટલે શું ?
૧૩) દરજ્જા-પ્રતીકો એટલે શું ?
૧૪) ઔપચારિક ધોરણો કોને કહે છે ?
૧૫) અનૌપચારિક સંગઠન કોને કહેવાય ?
૧૬) ગ્રામીણ સામાજિક સંગઠન એટલે શું ?
૧૭) ગ્રામીણ યાંત્રિક એકતા એટલે શું ?
૧૮) સહકારી મંડળીનો મુખ્ય ઉદ્દેશ જણાવો.
૧૯) સહકારી મંડળીની વ્યાખ્યા આપો.
૨૦) સહકારી મંડળીના કોઈ પણ ચાર લક્ષણો જણાવો.
૨૧) સ્વૈચ્છિક સંગઠનો કોને કહેવાય ?
૨૨) ગ્રામીણ સમુદાય વિકાસ શેના પર ભાર મૂકે છે ?
૨૩) ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજનામાં ક્યા કૃષિ કાર્યક્રમ હાથ ધરાયા.
૨૪) ગ્રામીણ સમાજમાં રાજકીય પરિવર્તન લાવતા પરિબળો જણાવો.
૨૫) ગ્રામીણ કૌટુંબિક વિઘટન એટલે શું ?
૨૬) ગ્રામીણ વિકાસની વ્યાખ્યા આપો.
૨૭) NREGA કાયદો શેના માટે ઘડાયો ?
૨૮) સુવર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વરોજગાર યોજના શેના માટે અમલમાં મૂકાયો.
૨૯) SGSY યોજના અંતર્ગત ક્યા કાર્યો થાય છે ?
૩૦) સ્વસહાય જૂથ કોને કહેવાય.

Scanned by CamScanner

ભારતની સામાજિક સમસ્યાઓ – એફ.વાય.સી.સી. ૩૦૫ (સેમ-૩)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) સા.સમસ્યાનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો વર્ણવો.
૨) સા. સમસ્યાનો અર્થ આપી તેના અભ્યાસના હેતુઓ જણાવો.
૩) સા. સમસ્યાના વિકાર્યો ચર્ચો.
૪) માળખાકીય સમસ્યા એટલે શું ? લિંગ અસમાનતાની સમસ્યા ચર્ચો.
૫) જ્ઞાતિ અસમાનતાની સમસ્યા તરીકે અસ્પૃશ્યતાની ચર્ચા કરો.
૬) પ્રાદેશિક અને ધાર્મિક વિસંવાદીતાની સમજૂતી આપો.
૭) કૌટુંબિક સમસ્યાનો અર્થ આપી દહેજની સમસ્યાની સમજૂતી આપો.
૮) કૌટુંબિક સમસ્યા તરીકે છુટાછેડાની ચર્ચા કરો.
૯) વિસ્થાપનની સમસ્યા ચર્ચો.
૧૦) ઉપભોક્તાવાદ વિકાસની પ્રક્રિયામાંથી ઉદ્ભવતી એક સમસ્યા છે – સમજાવો.
૧૧) મૂલ્યોની કટોકટીની સમસ્યા ચર્ચો.
૧૨) કોમવાદનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો ચર્ચો.
૧૩) કોમવાદના મુખ્ય કારણો જણાવો.
૧૪) સમજાવો : કોમવાદ નિવારણના ઉપાયો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) સા. સમસ્યાની કોઇ પણ એક વ્યાખ્યા આપો.
૨) આક્ષેપાત્મક પરિસ્થિતિ એટલે શું ?
૩) સામાજિક સમસ્યાના મુખ્ય ઉદેશો જણાવો.
૪) સા.સ. અંગે મર્ટનનું મંતવ્ય જણાવો.
૫) મર્ટનના મતે વિકાર્ય એટલે શું ?
૬) સામાજિક રચનાતંત્રના વિવિધ ભાગો વચ્ચેની વિસંવાદિતા એટલે શું ?
૭) સામાજિક સમસ્યા સેફ્ટી વાલ્વ તરીકે કાર્ય કરે છે તેનું ઉદાહરણ આપો.
૮) માળખાકીય સમસ્યા એટલે શું ?
૯) અસ્પૃશ્યતાની વ્યાખ્યા આપો.
૧૦) સંસ્કૃતિકરણ એટલે શું ?
૧૧) જ્ઞાતિ સંઘર્ષનો અર્થ આપો.

Scanned by CamScanner

૧૨) જજમાની વ્યવસ્થા એટલે શું ?
૧૩) વર્ચસ્વી (પ્રભાવી) જ્ઞાતિ એટલે શું ?
૧૪) જ્ઞાતિ સંઘર્ષની કોઈ પણ બે વિપરીત અસરો જણાવો.
૧૫) લૈંગિક (જેન્ડર) અસમાનતા એટલે શું ?
૧૬) જેન્ડર અસમાનતાના મુખ્ય આધારો જણાવો.
૧૭) પ્રાદેશિક વિષમતા એટલે શું ?
૧૮) મુસ્લિમ સંસ્કૃતિના મુખ્ય તત્વો જણાવો.
૧૯) ધાર્મિક મૂળભૂતવાદ એટલે શું ?
૨૦) બિનસાંપ્રદાયિકતા એટલે શું ?
૨૧) સમકાલીન ભારતીય સમાજમાં મુખ્ય ધાર્મિક વિવાદો જણાવો.
૨૨) કૌટુંબિક સમસ્યા એટલે શું ?
૨૩) દહેજનો કાનૂની અર્થ આપો.
૨૪) અધિલગ્ન પ્રથા એટલે શું ?
૨૫) કજોડા લગ્ન એટલે શું ?
૨૬) છૂટાછેડાનો અર્થ આપો.
૨૭) છુટાછેડાની સમસ્યા નિવારણના કોઈ પણ ચાર ઉપાયો જણાવો.
૨૮) વિસ્થાપન એટલે શું ?
૨૯) વિસ્થાપનની સમસ્યા પ્રત્યે કોણે સરકારનું ધ્યાન ખેંચ્યું છે ?
૩૦) ઉપભોક્તાવાદ એટલે શું ?
૩૧) ઉપભોક્તાવાદની મુખ્ય ખાસિયત જણાવો.
૩૨) ગ્રાહક સુરક્ષાધારો ગ્રાહકને ક્યા અધિકારો આપે છે.
૩૩) મૂલ્યોની કટોકટી એટલે શું ?
૩૪) કોમવાદ એટલે શું ?
૩૫) કોમવાદના કોઈ પણ બે લક્ષણો જણાવો.
૩૬) સ્થાપિત હિતો એટલે શું ?
૩૭) આધુનિક મૂલ્યોની સંસ્થાકરણ એટલે શું ?
૩૮) રાષ્ટ્રીય એકતા સમિતિની રચના શા માટે કરવામાં આવી.

Scanned by CamScanner

સમાજશાસ્ત્રીય સંશોધનનો પરિચય – ટી.વાય.સી.સી., ૫૦૬ (સેમ-૫)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિનો અર્થ આપી તેના મુખ્ય સોપાનો જણાવો.
૨) સામાજિક વિજ્ઞાનનો અર્થ આપી તેની ખાસિયતો સ્પષ્ટ કરો.
૩) સામાજિક વિજ્ઞાનમાં વસ્તુલક્ષીતા અને આત્મલક્ષીતા એટલે શું ? આ સંદર્ભમાં સમાજ વિજ્ઞાનીની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
૪) સામાજિક સંશોધનનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો વર્ણવો.
૫) સામાજિક સંશોધન એટલે શું ? તેનું કાર્યક્ષેત્ર સ્પષ્ટ કરો.
૬) સામાજિક સંશોધનના મુખ્ય સોપાનો (તબક્કા, પગથિયાં) સ્પષ્ટ કરો.
૭) ભારત જેવા વિકસતા દેશમાં સામાજિક સંશોધનોની ઉપયોગિતા સ્પષ્ટ કરો.
૮) શુદ્ધ અને વ્યવહારલક્ષી સંશોધન સમજાવો.
૯) ઐતિહાસિક સંશોધનનો અર્થ આપી તેની ખાસિયતો સ્પષ્ટ કરો.
૧૦) અનુભવજન્ય સંશોધન એટલે શું ? તેના મુખ્ય સોપાનો જણાવો.
૧૧) સમજાવો : (૧) વર્ણનાત્મક સંશોધન (૨) પ્રયોગાત્મક સંશોધન
૧૨) ખ્યાલનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૩) ખ્યાલ એટલે શું ? તેના મુખ્ય કાર્યો જણાવો.
૧૪) ઉપકલ્પનાનો અર્થ આપી તેના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૧૫) સમજાવો : (૧) ઉપકલ્પનાના કાર્યો (૨) ઉપકલ્પનાના સ્રોતો

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિની વ્યાખ્યા આપો.
૨) વૈજ્ઞાનિક તાટસ્થ્ય એટલે શું ?
૩) વૈજ્ઞાનિક વલણના મહત્વના લક્ષણો જણાવો.
૪) ખ્યાલ એટલે શું ?
૫) વૈજ્ઞાનિક કલ્પનાશક્તિ કોને કહેવાય ?
૬) વિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપો.
૭) પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનનો અર્થ આપો.
૮) સામાજિક વિજ્ઞાન એટલે શું ?
૯) વિજ્ઞાનમાં સંચયાત્મકતા એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

૧૦) તર્કશાસ્ત્રોનો અર્થ આપો.
૧૧) નિગમન એટલે શું ?
૧૨) વસ્તુલક્ષીતા એટલે શું ?
૧૩) આત્મલક્ષીતા કોને કહેવાય ?
૧૪) વૈજ્ઞાનિક સામાજીકરણનો અર્થ આપો.
૧૫) સામાજિક સંશોધનની વ્યાખ્યા આપો.
૧૬) વિકેન્દ્રિત સમુદાય કોને કહેવાય.
૧૭) સંશોધન વિષયની પસંદગી વખતે સંશોધકે કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખવાની હોય છે ?
૧૮) સંશોધન ડિઝાઈન એટલે શું ?
૧૯) કેન્દ્ર અને રાજ્ય કક્ષાના સંશોધન કેન્દ્રોના નામ આપો.
૨૦) શુદ્ધ સંશોધન કોને કહેવાય.
૨૧) વ્યવહારલક્ષી સંશોધન એટલે શું ?
૨૨) ઐતિહાસિક સંશોધનનો અર્થ આપો.
૨૩) ઐતિહાસિક પદ્ધતિ એટલે શું ?
૨૪) ઐતિહાસિક પદ્ધતિમાં ગૌણ સ્ત્રોત કોને કહેવાય.
૨૫) અનુભવજન્ય સંશોધનનો અર્થ આપો.
૨૬) શ્રી નિવાસે અભ્યાસ અર્થે ક્ષેત્ર પસંદગી કેવી રીતે કરી.
૨૭) સાયુજ્ય એટલે શું ?
૨૮) આરંભિક સંશોધન કોને કહેવાય.
૨૯) આરંભિક સંશોધનના કોઈ પણ બે ધ્યેયો જણાવો.
૩૦) ખુલાસાત્મક સંશોધન કોને કહેવાય ?
૩૧) પ્રયોગાત્મક સંશોધન એટલે શું ?
૩૨) ખ્યાલનો અર્થ આપો.
૩૩) ખ્યાલ તાર્કીક રચના શા માટે છે ?
૩૪) ઉપકલ્પનાનો અર્થ આપો.
૩૫) ખ્યાલાત્મક સ્પષ્ટતા એટલે શું ?
૩૬) ઉપકલ્પનાના મુખ્ય સ્ત્રોતો જણાવો.
૩૭) ઉપકલ્પના સિદ્ધાંત રચનામાં કેવી રીતે ઉપયોગી છે ?
૩૮) ઉપકલ્પના સિદ્ધાંત અને સંશોધન વચ્ચેની કડી કેવી રીતે બને છે ?

Scanned by CamScanner

સમાજશાસ્ત્રીય વિચારધારાના આધારો- ટી.વાય.સી.સી., ૫૦૭ (સેમ-૫)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) સમાજશાસ્ત્રના ઉદ્ભવના બૌદ્ધિક આધારો જણાવો.
૨) નવજાગતિ એટલે શું ? તેના મુખ્ય વિચારો જણાવો.
૩) સામંતશાહી અર્થવ્યવસ્થા એટલે શું ? આ વ્યવસ્થાનું રૂપાંતર સમજાવો.
૪) ફ્રાંસની ઔદ્યોગિક ક્રાંતિનો પરિચય આપો.
૫) સ્વતંત્રતા બાદ ભારતમાં સમાજશાસ્ત્રનો વિકાસ સમજાવો.
૬) સમજાવો : (૧) મુંબઈ શાખા (૨) લખનૌ શાખા
૭) ઓગષ્ટ કોમ્ટનો પ્રત્યક્ષવાદનો સિદ્ધાંત સમજાવો.
૮) કોમ્ટનો ત્રિસ્તરીય સિદ્ધાંત સ્પષ્ટ કરો.
૯) સામાજિક સ્થિતિશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૧૦) સામાજિક ગતિશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૧૧) સમાજશાસ્ત્રમાં કોમ્પ્ટનું પ્રદાન આલેખો.
૧૨) સામાજિક તથ્ય એટલે શું ? સામાજિક તથ્યના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૧૩) સામૂહિક પ્રતિનિધિત્વનો અર્થ આપી તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૧૪) દર્ખાઈમનો સામાજિક એકતાનો સિધ્ધાંત સ્પષ્ટ કરો.
૧૫) દર્ખાઈમનો આત્મહત્યાનો સિધ્ધાંત સમજાવો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) તત્વજ્ઞાન એટલે શું ?
૨) પ્લેટોએ ધી રિપબ્લિક પુસ્તકમાં ક્યા વિચારો રજૂ કર્યા છે ?
૩) સિસેરોની મુખ્ય માન્યતા કઈ હતી ?
૪) ડેકાર્ટનો મુખ્ય વિચાર જણાવો.
૫) નવજાગૃતિ એટલે શું ?
૬) તર્કપૂર્ણ નિરીક્ષણ કોને કહેવાય ?
૭) રૂસોનો મુખ્ય હેતુ ક્યો હતો ?
૮) ધી થિયરી ઓફ મોરલ સેન્ટિમેન્ટસમાં શેની ચર્ચા કરવામાં આવી છે ?
૯) આદર્શવાદી દાર્શનિક વિચારધારા એટલે શું ?
૧૦) સામંતશાહી અર્થવ્યવસ્થાનો અર્થ આપો.

Scanned by CamScanner

૧૧) ફ્રાંસની ક્રાંતિની ચળવળનું મુખ્ય પરિણામ જણાવો.
૧૨) સ્વાતંત્ર્ય પૂર્વેના સમાજશાસ્ત્રના મુખ્ય સામયિકો જણાવો.
૧૩) સમાજશાસ્ત્રનું સ્વદેશીકરણ એટલે શું ?
૧૪) એટનો સોશિયોલોજીકલ પરિપ્રેક્ષ્ય એટલે શું ?
૧૫) 'Positive Philosphy' પુસ્તકની મુખ્ય બાબતો જણાવો.
૧૬) પ્રત્યક્ષવાદનો અર્થ આપો.
૧૭) ઝડત્વવાદ એટલે શું ?
૧૮) આધિભૌતિક સ્તરનો અર્થ આપો.
૧૯) સામાજિક સ્થિતિશાસ્ત્ર એટલે શું ?
૨૦) સામાજિક ગતિશાસ્ત્રનો અર્થ આપો.
૨૧) સામાજિક ગતિશાસ્ત્રનું મુખ્ય ધ્યેય જણાવો.
૨૨) વિજ્ઞાનોનો કોટિક્રમ જણાવો.
૨૩) એમિલ દર્ખાઈમના મુખ્ય પુસ્તકો જણાવો.
૨૪) સામાજિક તથ્ય એટલે શું ?
૨૫) સામાજિક તથ્યના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૨૬) સામાજિક તથ્યનું ટકાઉપણુ એટલે શું ?
૨૭) સામૂહિક પ્રતિનિધિત્વ એટલે શું ?
૨૮) આજ્ઞાકારી નિયંત્રણનો અર્થ આપો.
૨૯) સામૂહિક પ્રતિનિધિત્વનાં મુખ્ય કાર્યો જણાવો.
૩૦) શ્રમ વિભાજનનો અર્થ આપો.
૩૧) યાંત્રીક એકતા એટલે શું ?
૩૨) દૈહિક એકતાનો અર્થ આપો.
૩૩) સામૂહિક સભાનતા એટલે શું ?
૩૪) વિકૃત શ્રમવિભાજન કોને કહેવાય ?
૩૫) આત્મહત્યાનો અર્થ આપો.
૩૬) આપઘાતના મુખ્ય પ્રકારો જણાવો.
૩૭) પરાર્થવાદી આપઘાત એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

ગ્રામીણ અને નગર સમાજશાસ્ત્ર – ટી.વાય.સી.સી. ૫૦૮ (સેમ-૫)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપી તેનું કાર્યક્ષેત્ર સ્પષ્ટ કરો.
૨) નગર સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ આપી તેનું વિષયવસ્તુ ચર્ચો.
૩) લૂઈવર્થનો નગરીય જીવનશૈલીનો સિધ્ધાંત સમજાવો.
૪) પરિસ્થિતિ શાસ્ત્રીય (ઈકોલોજી) અભિગમ સ્પષ્ટ કરો.
૫) ગ્રામીણ સમુદાયનો અર્થ આપી તેના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો.
૬) નગર સમુદાયની વ્યાખ્યા આપી તેની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો.
૭) વસ્તીના કદને આધારે નગરોના મુખ્ય પ્રકારો જણાવો.
૮) ગ્રામીણ અને નગર સમુદાય વચ્ચેના મુખ્ય તફાવત જણાવો.
૯) સ્થળાંતરનો અર્થ આપી આંતરિક સ્થળાંતર વિગતે ચર્ચો.
૧૦) સ્થળાંતરના મુખ્ય કારણો જણાવો.
૧૧) ગ્રામીણ વિકાસના મુખ્ય પ્રશ્નો જણાવો.
૧૨) ગરીબી એટલે શું ? ગ્રામીણ ગરીબીના મુખ્ય કારણો જણાવો.
૧૩) ગ્રામીણ સમાજની સમસ્યા તરીકે દેવાની સમજૂતી આપો.
૧૪) નગર સમાજમાં ગુનાખોરીની સમસ્યા ચર્ચો.
૧૫) ગંદા વસવાટો એટલે શું ? તેના મુખ્ય કારણો સ્પષ્ટ કરો.
૧૬) નગર સમુદાયમાં વેશ્યા વ્યવસાયની સમસ્યા ચર્ચો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રની કોઈ પણ એક વ્યાખ્યા આપો.
૨) ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર સમુદાય વિકાસ યોજનાનો અભ્યાસ શા માટે કરે છે ?
૩) નેલ્સ એનુરસનની નગર સ.શા વ્યાખ્યા આપો.
૪) શહેરીકરણ એટલે શું ?
૫) નગર સમુદાય વિકાસના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.
૬) અભિગમ એટલે શું ?
૭) કિસાન અભિગમ એટલે શું ?
૮) લૂઈવર્થની નગરની વ્યાખ્યા આપો.
૯) પરિસ્થિતિ શાસ્ત્રીય અભિગમ એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

૧૦) બર્ગેસે નગર વિકાસના ક્યા વિસ્તારો દર્શાવ્યા છે.

૧૧) સંક્રાતિ વિસ્તાર એટલે શું ?

૧૨) સેક્ટર સિધ્ધાંત મુખ્ય બાબત જણાવો.

૧૩) ગ્રામીણ સમુદાયની વ્યાખ્યા આપો.

૧૪) ગ્રામીણ એકવિધતા એટલે શું ?

૧૫) નગર સમુદાયની વ્યાખ્યા આપો.

૧૬) સામાજિક અનેકવિધતા એટલે શું ?

૧૭) સા. સહિષ્ણુતા કોને કહેવાય ?

૧૮) સ્થાનિક પૃથકતા એટલે શું ?

૧૯) નગરોના મુખ્ય પ્રકારો જણાવો.

૨૦) કસબો એટલે શું ?

૨૧) ધાર્મિક શહેર એટલે શું ? તેના બે ત્રણ ઉદાહરણ આપો.

૨૨) ગ્રામીણ નગરીય સાતત્ય એટલે શું ?

૨૩) સ્થળાંતરની વ્યાખ્યા આપો.

૨૪) આંતરરાષ્ટ્રીય સ્થળાંતર એટલે શું ?

૨૫) વિકીર્ણ સમુદાય એટલે શું ?

૨૬) નગર વિકાસ એટલે શું ?

૨૭) હરિત્રીકરણ કોને કહેવાય ?

૨૮) સીમાન્ત ખેડૂત એટલે શું ?

૨૯) આરોગ્ય એટલે શું ?

૩૦) ગરીબીની વ્યાખ્યા આપો.

૩૧) નિરાશાવાદી લક્ષણ એટલે શું ?

૩૨) ગ્રામીણ નિવારણ માટે કઈ યોજનાઓ અમલમાં મુકવામાં આવી છે ?

૩૩) બેકારીની વ્યાખ્યા આપો.

૩૪) મહષ્ઠ બેકાર કોને કહેવાય ?

૩૫) ગ્રામીણ દેવાની વ્યાખ્યા આપો.

૩૬) અનુત્પાદક દેવું કોને કહેવાય ?

૩૭) વ્હાઈટ કોલર ગુનાઓ એટલે શું ?

૩૮) ગંદા વસવાટનો અર્થ આપો.

૩૯) ભારતના મોટા ગંદા વસવાટો ક્યા શહેરોમાં છે ?

૪૦) વેશ્યા વસવાટનો અર્થ આપો.

Scanned by CamScanner

સ્ત્રીઓ અને સમાજ – ટી.વાય.બી.એ., ૫૦૮ (સેમ-૫)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) સ્ત્રીનો સામાજિક દરજ્જો એટલે શું ? સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીનો કાનૂની દરજ્જો ચર્ચો.
૨) સ્ત્રી અભ્યાસનો અર્થ આપી તેનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.
૩) સ્ત્રી અભ્યાસોનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
૪) બ્રિટીશ અમલ દરમ્યાનની નારી ચળવળોનો પરિચય આપો.
૫) સ્વતંત્ર ભારતમાં નારી ચળવળોનો ચિતાર આપો.
૬) ગાંધીજીના નેતૃત્વ હેઠળના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામમાં સ્ત્રીઓની ભાગીદારી સ્પષ્ટ કરો.
૭) નારી ચળવળમાં સ્વાયત્ત નારી સંગઠનોની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
૮) સ્ત્રીઓના દરજ્જાનો અર્થ આપી તેને અસર કરતા પરિબળો જણાવો.
૯) સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીનો રાજકીય દરજ્જો સ્પષ્ટ કરો.
૧૦) સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીઓનું આર્થિક સહભાગીદારીપણું સ્પષ્ટ કરો.
૧૧) સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીઓનો શૈક્ષણિક દરજ્જો સ્પષ્ટ કરો.
૧૨) શિક્ષણ દ્વારા સ્ત્રીના સ્થાનમાં આવેલું પરિવર્તન જણાવો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) નારી અભ્યાસનો અર્થ આપો.
૨) સ્ત્રી અભ્યાસોના સંદર્ભમાં સ્વાયત્તતા એટલે શું ?
૩) નારીવાદી પરિપ્રેક્ષ્ય એટલે શું ?
૪) નારી અભ્યાસોમાં મૂલ્ય મુક્તતા એટલે શું ?
૫) વિકાસાત્મક અભિગમ એટલે શું ?
૬) ભારતમાં નારી મુક્તિની શરૂઆત ક્યારથી થઈ ?
૭) ઈન્ડીયન નેશનલ સોશ્યલ કોન્ફરન્સનું મુખ્ય કાર્ય જણાવો.
૮) પિતૃશાહી એટલે શું ?
૯) સ્વાયત્ત નારી ચળવળની કોઈ પણ બે ખાસિયતો જણાવો.
૧૦) ચોથી આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા પરિષદના મહત્વનાં મુદ્દાઓ જણાવો.
૧૧) સમાજવાદી નારીવાદ એટલે શું ?
૧૨) સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામની અસરરૂપે ઉદ્દભવેલા સ્ત્રી સંગઠનોના નામ આપો.
૧૩) સ્ત્રીનો કાનૂની દરજ્જો એટલે શું ?

Scanned by CamScanner

૧૪) સ્ત્રીના દરજ્જા સંબંધી કોઈ પણ બે બંધારણીય જોગવાઈઓ જણાવો.
૧૫) ૧૯૫૪ ના સ્પેશિયલ મેરેજ એક્ટની કોઈ પણ બે જોગવાઈઓ જણાવો.
૧૬) સ્ત્રીનું રાજકીય સહભાગીપણું એટલે શું ?
૧૭) રાજકીય પ્રક્રિયામાં સ્ત્રીઓએ કઈ કઈ ભૂમિકા ભજવી.
૧૮) સ્ત્રીનો આર્થિક દરજ્જો એટલે શું ?
૧૯) મહાત્મા ગાંધીજીએ યંગ ઇન્ડિયામાં સ્ત્રીઓ અંગે કઈ રજૂઆત કરી.
૨૦) સ્ત્રીઓના આર્થિક સહભાગીપણાને પ્રોત્સાહક પરિબળો જણાવો.
૨૧) અસંગઠિત વિભાગના સામાન્ય લક્ષણો જણાવો.
૨૨) કુટુંબમાં સ્ત્રીની વિવિધ ભૂમિકાઓ જણાવો.
૨૩) સ્ત્રીની બેવડી ભૂમિકા એટલે શું ?
૨૪) સ્ત્રીના સામાજિક દરજ્જાના આર્થિક નિર્ણાયકો જણાવો.
૨૫) સ્ત્રી શિક્ષણ અંગેનું આધુનિક મંતવ્ય જણાવો.
૨૬) પંચવર્ષીય યોજનાઓમાં સ્ત્રી શિક્ષણ અંગે ક્યા પગલાં લેવાયા.
૨૭) કાનૂની અધિકારો ભોગવવામાં નડતા અવરોધો જણાવો.
૨૮) સ્થાપિત હિતો એટલે શું ?
૨૯) સ્ત્રી શિક્ષણે સ્ત્રીના દરજ્જા પર કઈ અસરો કરી ?
૩૦) કન્યા કેળવણીનો મુખ્ય હેતુ જણાવો ?

Scanned by CamScanner

સામાજિક કલ્યાણ અને સામાજિક કાનૂનીકરણ – ટી.વાય.સી.સી. ૫૧૦ (સેમ-૫)

વિસ્તૃત પ્રશ્નો :-

૧) ભારતના નાગરિકના મૂળભૂત બંધારણીય હકો જણાવો.
૨) રાજ્ય નીતિના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો સવિસ્તર જણાવો.
૩) સામાજિક કાનૂનીકરણ એટલે છે ? સામાજિક કાનૂનીકરણ સામાજિક કલ્યાણના સાધન તરીકે ચર્ચો.
૪) અનુસૂચિત જાતિઓ માટેની વિશિષ્ટ બંધારણીય જોગવાઈઓ જણાવો.
૫) અનુસૂચિત આદિજાતિઓ એટલે શું ? તેમની માટેની બંધારણીય જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ કરો.
૬) રાજકીય અનામત એટલે શું ? સ્ત્રીઓ માટે રાજકીય અનામત પાછળના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.
૭) ફરજીયાત પ્રાથમિક શિક્ષણનો કાયદો સવિસ્તર ચર્ચો.
૮) બાળકોની સુરક્ષાના સંદર્ભમાં બાળમજૂરી નિયંત્રણ કાનૂન ૧૯૮૬ ચર્ચો.
૯) કલ્યાણ રાજ્ય એટલે શું ? ભારતના લોકોના સામાજિક કલ્યાણની જરૂરીયાતો જણાવો.
૧૦) સામાજિક કલ્યાણનો અર્થ આપી સ્ત્રીઓ અને બાળકો સંબંધિત કલ્યાણ કાર્યક્રમો ચર્ચો.
૧૧) આધારિત સમૂહો એટલે શું ? વિકલાંગો અને વૃદ્ધો માટેના કલ્યાણ કાર્યક્રમો જણાવો.
૧૨) બાળ મજૂરોની સમસ્યા નિવારવામાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
૧૩) બિન સરકારી સંગઠનો એટલે શું ? સામાજિક કલ્યાણમાં તેમની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.

ટૂંકા પ્રશ્નો :-

૧) ભારતના બંધારણના આમુખના મુખ્ય સિધ્ધાંતો જણાવો.
૨) બિન સાંપ્રદાયિકતા એટલે શું ?
૩) શોષણ સામેનો અધિકાર એટલે શું ?
૪) ભારતના નાગરિકની કોઈ પણ બે બંધારણીય ફરજો જણાવો.
૫) નબળા વર્ગોનું કલ્યાણ એટલે શું ?
૬) રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો કોને કહેવાય ?
૭) કલ્યાણ રાજ્યનો અર્થ આપો.
૮) સામાજિક કાનૂનીકરણ એટલે શું ?
૯) ૧૯૫૬ ના વારસાધારા અંતર્ગત સ્ત્રીને ક્યા અધિકારો પ્રાપ્ત થયા ?

Scanned by CamScanner

૧૦) ભૂમિ સુધારણા અંગેના મુખ્ય કાનૂનો જણાવો.
૧૧) બંધારણમાં સ્ત્રીના દરજ્જા સંબંધી કોઈ પણ બે જોગવાઈઓ જણાવો.
૧૨) સ્ત્રીનો કાનૂની દરજ્જો એટલે શું ?
૧૩) અનુસૂચિત જાતિઓનો અર્થ આપો.
૧૪) રાજ્ય નીતિના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો અનુસાર અનુસૂચિત જાતિઓ માટે કઈ જોગવાઈઓ છે ?
૧૫) બંધારણની કલમ ૩૨૦ અને ૩૩૨ ની જોગવાઈઓ જણાવો.
૧૬) અત્યાચાર નિવારણ અધિનિયમ અંતર્ગત ગુનામાં કઈ બાબતો સમાવિષ્ટ છે.
૧૭) અનુસૂચિત આદિજાતિઓ એટલે શું ?
૧૮) અનુસૂચિત આદિજાતિઓ માટેના મુખ્ય કાયદાઓ જણાવો.
૧૯) કેન્દ્રીય શિક્ષણ સંસ્થાઓમાં અનુસૂચિત આદિજાતિઓ માટે કઈ જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે ?
૨૦) અન્ય પછાતવર્ગો એટલે શું ?
૨૧) અમદાવાદ પોલીસે પોલીસ હાર્ટ સુવિધા શેના માટે શરૂ કરી છે ?
૨૨) આધારિત જૂથો એટલે શું ?
૨૩) સામાજિક કલ્યાણ કોને કહેવાય ?
૨૪) બાળકોના શોષણ સામે રક્ષણ આપતા કાયદાઓ જણાવો.
૨૫) ઓપરેશન બ્લેક બોર્ડ એટલે શું ?
૨૬) સામાજિક કલ્યાણ સંબંધી કેન્દ્રીય યોજનાઓ જણાવો.
૨૭) શૈક્ષણિક વિકાસ માટે રાજ્ય કક્ષાની કોઈ પણ ચાર યોજનાઓ જણાવો.
૨૮) KCG નું મુખ્ય કાર્ય જણાવો.
૨૯) કૉલેજમાં ચાલતી CWDC પ્રવૃત્તિના મુખ્ય ધ્યેયો જણાવો.
૩૦) ગુજરાતમાં સ્ત્રીઓના વિકાસ માટે કામ કરતા ચાર સ્વૈચ્છિક સંગઠનોના નામ આપો.
૩૧) બિન સરકારી સંગઠનો એટલે શું ?

Scanned by CamScanner